

СТАНОВИЩЕ

по конкурса за доцент за нуждите на РИМ- В. Търново

от доц. д-р Евгения Генчева

На конкурса за доцент, обявен от РИМ- Велико Търново, е допуснат един кандидат – д-р Павлина Владкова–Байчева. Тя е утвърден специалист по римска археология и е един от водещите изследователи на римския военен лагер и ранновизантийски град Нове и на Никополис ад Иструм. Постоянен член е на българо-полската и българо-британската археологически експедиции, проучващи тези градове. Разностранните ѝ интереси могат да се допълнят и с широката дейност по обучението на студентите като в университета, така и практически – на терена.

На конкурса тя се явява с над 60 публикации, от които 1/3 излезли след защитата на докторската дисертация. Те обхващат различни аспекти на римската епоха и могат да се групират в няколко проблемни кръга. Първият от тях засяга въпросите относно архитектурата и градоустройството на римския град. Тя е дългогодишен проучвател на голямата вила-резиденция екстра мурус в Нове, чието приключване и публикация предстоят. Най-големи успехи обаче П. Владкова има в изследването на Никополис ад Иструм. Откритието на ранния град е изцяло нейна заслуга. Под привидно ясният план тя намира един нов – по-ранен Никополис, чието изследване предстои.

Вторият кръг се отнася до проблемите, свързани с религията, с култовете и с култовите постройки, откривани на територията на Никополис ад Иструм или в самия град, както и от територията на Нове или на самия лагер. Тук се нареждат публикации на изображения или на надписи, които допълват познанието ни за почитането на Тракийския конник, Минерва или Кибела. Наблюденията на П. Владкова върху представянето на сакрални сгради върху монетите от Никополис ад Иструм допринасят за изучаването на култовете, практикувани в града.

Третият проблемен кръг е свързан с въпросите, посветени на развитието на занаятчийството през римската епоха. Известно е, че П. Владкова е един от малкото ни специалисти по обработката на кост и рог от това време. Нейният докторат несъмнено е принос в това направление. Многобройни са и статиите, посветени на керамичното производство. Самият хабилитационен труд е пример за трайния интерес на кандидатката към тази проблематика. Представеното изследване „Античен производствен център край Павликени” за пореден път доказва, че съществуващата в

цяла Европа тенденция за връщане и преразглеждане на стари разкопки е продиктувана не просто от мода, а от необходимостта да се осмислят и представят по нов начин вече веднъж разкопани и публикувани обекти.

В този смисъл искам да обърна внимание на няколко неща. За пръв път в хабилитационния труд обектът се разглежда самостоятелно, без да се събира заедно с останалите центрове, разположени в околностите. Това е много важен подход, който позволява да се разграничи керамичното производство в Павликени от това на Бутово, Хотница или Бяла Черква. За пръв път също така се акцентира и върху плана на сградите и върху видовете продукция, които излизат от работилниците. Предложената хронология и стратиграфия на комплекса се опира на старателното изследване на материалите и на монетите и на тяхното разпределение в различните помещения на производствения център. Подобен подход дава резултат и в момента картината е много по-ясна. Ограничаването на производството на керамика от 70-те години на II до около средата на III в. отговаря на откритите находки на други обекти като Нове или вилите около Никополис ад Иструм.

Прегледът на асортимента, съпоставен с количествата керамика, открита в съседните римски градове, поднася следващата изненада, а именно че производството на Павликени е насочено главно към нуждите на околните светилища и в по-малка степен за задоволяване на всекидневното потребление от лакова керамика. Това може много добре да се проследи в Нове, където местната продукция напълно задоволява нуждите от трапезна лакова керамика, а от Павликени се доставят единствено единични бройки.

Безспорният принос на хабилитационния труд е разграничаването на комплекса в Павликени. За пръв път се обръща внимание на факта, че, макар и близки по състав и по вид изделията от различните центрове се различават и по асортимент, и по предназначение, и по хронология. Третирането им заедно не позволява да се види цялостната картина на занаятчийското производство и на икономическото състояние на провинция Мизия. Оттук насетне следва да се обработят и другите центрове, които снабдяват големите градове с трапезна керамика и да се очертае развитието на тази много важна продукция.

Приносите на хабилитационния труд, както и приносите в останалите публикации на кандидата, нейното участие в реализирането на проекти и програми за консервация и реставрация на римските градове в Великотърновска област, както и

активното ѝ участие в международното сътрудничество ми дават пълно основание да предложа на д-р Павлина Владкова-Байчева да се присъди научното звание „доцент”.